

GULATING LAGMANNSRETT

BESLUTNING

Avsagt: 30.11.2011 i Gulating lagmannsrett,

Saksnr.: 11-015361ASD-GULA/AVD1

Dommere:

Lagmann
Lagdommer
Lagdommer

Jan Erik Erstad
Ole-Arne Linga
Nina Cath Noss

Ankende part	John Fostenes Knutsen	Advokat Morten Steenstrup
Ankemoøpart	Gjertrud Pande	Advokat Nicolai Klever
Ankemoøpart	Olav Omdahl	Advokat Nicolai Klever
Ankemoøpart	Knut Knutsens dødsbø v/Harald Eikeland	Advokat Johan Nygård
Ankemoøpart	Tore Omdahl	
Ankemoøpart	Arne Omdahl	Advokat Nicolai Klever

BESLUTNING :

Saken gjelder spørsmål om å nekte fremme av anke over Haugaland tingretts dom vedrørende krav om at nærmere angitte midler skal inngå i Ole Andreas Knutsens dødsbo.

Kort om sakens bakgrunn slik den er beskrevet i tingrettens dom:

Sakens parter er arvinger i dødsboet til Ole Andreas Knutsen som døde i 1993. Ole Andreas Knudsen etterlot seg betydelige midler knyttet til rederivirksomhet. Han hadde i 1965 opprettet en trust på Bahamas, av tingretten benevnt Ansbachertrusten. I 1976 ble det fastsatt bestemmelser om at fordelingen av trustens midler skulle skje etter trustforvalterens skjønn blant Ole Andreas Knutsens etterkommere, og i 1983 fremsatte Ole Andreas Knutsen et ønske overfor trustforvalteren om fordelingen av midlene.

Det ble åpnet offentlig skifte i dødsboet etter Ole Andreas Knutsen i 1993. Opplysningene om Ansbachertrusten kom ifølge tingretten først frem etter at datteren Anna Omdahl døde i 2002.

I 2005 ble det holdt et møte i London mellom arvingene og trustforvalteren. Samme år fikk barn og barnebarn etter Ole Andreas Knutsen, til sammen fjorten personer, ubetalt hver ca kr 5,4 millioner, til sammen ca kr 76 millioner, fra trusten. Av de fjorten, var sju arvinger, mens sju ikke var det.

Forholdsvis kort tid etter utbetalingene, stilte John F Knutsen og Olav F Knutsen spørsmål ved utbetalingene. Det ble hevdet at trustens midler var en del av boets midler og skulle fordeles etter arvelovens regler.

Etter drøftelser på skiftesamling i mai 2006, besluttet skifteretten at boet som sådan, ikke skulle anlegge sak mot de sju personene som ikke var arvinger i boet, om tilbakeføring av utbetalte midler fra trusten.

John F Knutsen og Olav F Knutsen reiste deretter på egen hånd sak mot de sju med krav om tilbakeføring av midlene til boet. Ved tingrettens dom av mai 2007 ble de sju frifunnet. Borgarting lagmannsrett stadfestet tingrettens dom ved dom av 21.4.2008, og videre anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

I mai 2010, reiste John F Knutsen krav ved skifteretten, mot de av arvingene som bestred dette, om at trustens midler skal inngå i dødsboet. Tingretten, med samtykke fra partene, behandlet saken på grunnlag av skriftlighet, og avsa den 4.10.2010 dom med slik domslutning:

1. *Gjertrud Pande, Olav Omdahl, Arne Omdahl, Tore Omdahl og Knut Knutsens dødsbo frifinnes.*
2. *John F Knutsen dømmes til å erstatte Gjertrud Pande, Olav Omdahl og Arne Omdahl sakens omkostninger med kr 37 000,- med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer og Knut Knutsens dødsbo saksomkostninger med kr 37 125,-.*

Dommen er forkynt for ankende part ved postforkynning gjennom skriv av 4.10.2010 hvor forkynningsdato er angitt til den 18.10.2010. Ankende part har kvittert for mottakelsen den 14.10.2010.

Ved skriv datert 11.11.2010, innstempelt hos tingretten den 17.11.2010, har John F Knutsen anket dommen til Gulating lagmannsrett. **Anken** retter seg mot tingrettens saksbehandling og lovanvendelse, men oppfattes også å gjelde tingrettens bevisvurdering.

Vedrørende saksbehandlingen, vises det til at ankende part ved prosesskriv av 13.9.2010 begjærte forkynning av prosessvarsel i saken for finansdepartementet. Dokumentet ble levert til posten den 15.9.2010 men først hentet av tingretten den 29.9.2010 som følge av at tingretten øyensynlig ikke hadde mottatt melding om pakken fra posten. Tingretten avsa deretter dom i saken den 4.10.2010.

Tingrettens håndtering av varselet, representerer en saksbehandlingsfeil. Ankende part hadde ikke tid til å besørge prosessvarsel forkynt slik tingretten ga anvisning på, før tingretten avsa sin dom. Verken Finansdepartementet eller ankende part fikk uttale seg om tingrettens retur av dokumentet. Tingretten opptrådte selvmotsigende ved å avskjære ankende part fra å følge den fremgangsmåte den selv hadde gitt anvisning på, jfr tvisteloven §§ 11-15 og 16-5 om rettens veiledningsplikt.

Tingrettens saksbehandling var feil også fordi den representerte en tilbakevisning på forhånd av Finansdepartementets eventuelle innlegg som følge av prosessvarselet, jfr tvisteloven § 15-8 andre ledd. Avgjørelsen skulle også vært begrunnet. Det kan ikke utelukkes at Finansdepartementet ville valgt å tre inn som part, jfr tvisteloven § 15-3 jfr også § 15-2.

Tingrettens standpunkt innebar en omgåelse av prosesslovgivningen som skal sikre at viktige avgjørelser begrunnes og kan overprøves, jfr tvistelovens formålsbestemmelse i § 1-1 andre ledd. Saksbehandlingsfeilene kan ikke avhjelpes av lagmannsretten, og dommen må derfor oppheves.

Det fremholdes videre at tvisteloven § 15-9 første ledd ikke kan tolkes slik at det var ankende parts ansvar å besørge forkynning av prosessvarselet, slik tingretten ga anvisning på. Prosessvarsel skal skje ved prosesskriv, jfr § 15-9 jfr kapittel 12, dvs skriv til retten,

ikke ved henvendelse til stevnevitnet, jfr § 12-3. Det er mulig at § 12-3 andre ledd (parter representert ved advokat), har forledet tingretten. Det ligger implisitt i § 12-3 tredje ledd at når andre ledd ikke er aktuell, er det rettens oppgave å formidle prosesskriv til de øvrige parter. Det vises videre til § 12-4 første ledd om rettens plikt til å forkynne prosesskriv som innleder en sak eller bringer nye krav inn i saken. Plikten må sees i sammenheng med rettens ansvar for sakens fremdrift og plikten til å sette frister, jfr § 12-4 fjerde ledd. Kapittel 12 tar nettopp sikte på forhold som bringes opp i kapittel 15. Tingrettens henvisning til domstoloven § 166 andre ledd er derfor ikke relevant, derimot vil første ledd kunne være relevant. Det konkluderes med at tingrettens veiledning ikke var i samsvar med loven. Dette har ikke hatt noen direkte følge for behandlingen i tingretten da tingretten likevel ikke avventet forkynning. Avklaring om fremgangsmåten vil likevel ha betydning ved en opphevelse og retur til første instans.

Det fremholdes videre at prosesskrivet også kan være en del av en klage etter forvaltningslovens bestemmelser. Riktig adressat for en slik klage er Haugaland tingrett, jfr bestemmelser i arveavgiftsloven og forvaltningsloven. Det vises til arveavgiftsloven § 24 om hvem som er avgiftsmyndighet, og § 35 om klage og omgjøring. Videre vises det til forvaltningsloven § 32 om klagens adressat, form og innhold. Det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket er i denne sammenheng tingretten, jfr henvisning til arveavgiftsloven § 24 foran. Tingretten var således også i egenskap av forvaltningsorgan pliktig til å ekspedere saken videre. Klageorgan er i denne sammenheng Finansdepartementet.

Det påpekes ellers at Staten og Finansdepartementet har interesser i saken på flere nivåer, departementet som avgiftsmyndighet og Staten fordi eventuell tvil om hva som er riktig jus i verste fall kan utløse erstatningskrav i forbindelse med Jahre saken. Den utøvende makt har i tillegg rett og plikt til å besørge opprettholdt Stortingets generelle forståelse og premisser i forbindelse med vedtak i Jahresaken. Staten har også som bevilgende og lovgivende makt en interesse i at den rettsavklaring som fremkom gjennom Rt-2007-16 og Jahresaken, opprettholdes.

Det konkluderes med at ankende part ikke er gitt anledning til å rette feilen i henhold til tingrettens veiledning. Under enhver omstendighet var veiledningen feil. Som avgiftsmyndighet skulle tingretten oversendt dokumentene til Finansdepartementet. Feilene kan ikke nødvendigvis repareres i ankeinstansen, og betinger opphevelse av tingrettens dom.

Det gjøres videre gjeldende at tingretten ikke har sørget for nødvendig dokumentinnsyn for ankende part. Ankende part har således ikke hatt innsyn i tingrettens saksdokumenter for sak 93-019233DBO-HAUG jfr vedlagte bilag. Det vises til bilag 5 og 6 vedrørende korrespondanse med tingretten om dette. Begjæring om innsyn i dokumentoversikten for saken ble fremsatt, men avslått. Det er rettet henvendelser to ganger til tingrettsdommer Skålnes, men ingen av henvendelsene er imøtekommet. Det er også mye som tyder på

alvorlige mangler ved journalføringen slik at dokumenter som skulle vært journalført ikke er blitt det, f eks e-post korrespondansen vedlagt. Det er derfor uklart i hvilken grad innsyn i journalførte dokumenter ville gitt et reelt innsyn i dokumentene i saken. Det vises til bilagene 7 og 8. At dokumentinnsyn ikke ble gitt, innebærer en saksbehandlingsfeil i forhold til samtlige av tingrettens avgjørelser knyttet til sak 98-019233DBO-HAUG, inklusive den aktuelle avgjørelse.

Tingretten har nå, i forbindelse med forhåndsutlodningen i boet, gitt delvis innsyn i dokumentoversikten. Men dette reparerer ikke saksbehandlingsfeilen. Innsynsspørsmålet har for øvrig også tidligere vært behandlet flere ganger av domstolene, jfr bl a sak 03-00957 ved Gulating lagmannsrett, Høyesteretts kjæremålsutvalgs sak nr 2003/1410, Gulating lagmannsretts sak nr 09-010058 ASK-GULA og Høyesteretts sak HR-2009-01039-U, Gulating lagmannsretts sak nr 09-195204 ASK-GIL og HR-2010-00505-U, der det ble lagt ned konkrete påstander om innsyn. I forbindelse med behandlingen av trustsaken våren 2006, fremkom det henvisninger til dokumenter som ankende part ikke hadde kunnskap om og som derfor ble etterlyst, dog uten hell.

Det vises også til foreldelseslovens betydning i forbindelse med skiftebehandlingen, jfr tingrettens drøftelse side 10 flg. Kravene i nærværende sak dreier seg ikke om fordringer. Hvorvidt midlene i Ole Andreas Knutsens Settlement er dødsboets eiendom, er ikke et spørsmål om fordringsrett, men om eiendomsrett, eventuelt skifterett. Tilsvarende er spørsmålene om hvilke dokumenter som utgjør eller ikke utgjør testamenter, heller ikke et fordringssspørsmål. Tingrettens henvisning til foreldelsesloven er derved irrelevant. Det vises særlig til foreldelsesloven § 15 første ledd andre punktum og gjøres gjeldende at skiftemessige krav ikke omfattes av foreldelsesloven.

Foreldelse av skiftemessige krav reguleres av skifteloven § 42. Det er utlodningstidspunktet som danner utgangspunkt for fristberegningen. Før skiftet er avsluttet, kan det derfor ikke være snakk om foreldelse. Det ligger implisitt at det er tingrettens oppgave å ta stilling til hvem som er loddeier, hvilken andel vedkommende skal ha og hva som inngår i boet.

Tingretten tar også feil når det gjelder faktum knyttet til foreldesspørsmålet. Tingretten viser til et skriv av 20.1.2006 fra advokat Knudtson til bobestyreren, et skriv ankende part ikke er kjent med. Derimot foreligger det, som redegjort for i prosesskriv av 20.5.2010, et brev til bobestyreren og til tingretten av 6.1.2006. Brevet inneholder et klart krav om at skifteretten skal iverksette nødvendige skritt for å sørge for at midlene i trusten undergis behandling i forbindelse med skiftet, og at midlene fordeles i samsvar med hovedtestamentet. Det vises i den forbindelse også til det advokaten gjorde gjeldende i skiftesamling.

Av tingrettens redegjørelse kan det se ut som om ankende part har forholdt seg passiv i tiden mellom juni 2006 og mai 2010. Dette er feil. Foruten de krav om aktiv saksstyring som er drøftet i prosesskriv av 20.5.2010, er kravet tatt opp ved en rekke anledninger, eksempelvis ved skriv av 9.22.2007, skriv av 20.6.2006 og skriv av 10.12.2007. Det er således grovt misvisende at ankende part "...hadde da all mulig foranledning til å få avklart forholdet..." slik tingretten uttaler i dommen, side 10. Det er for øvrig rettens ansvar å treffe avgjørelser innen rimelig tid og å styre sakens fremdrift. Det stilles svært begrensede formelle krav til partene i forbindelse med skiftebehandlingen. Noe krav til stevning eller lignende kan ikke oppstilles.

Avslutningsvis påpekes det som uforståelig hvordan tingretten skal kunne foreta en deling av boet uten å ta stilling til hva som inngår i boet, noe som synes å være tingrettsdommer Vikses synspunkt. Det å ta stilling til boets innhold er en plikt for domstolen. Poenget med skiftebehandlingen er at den skal kunne ut i en deling av boet, jfr skifteloven § 35. Den praktiske konsekvensen av tingrettens standpunkt er at den unnlater å ta eksplisitt stilling til om trusten inngår i boet eller ikke. I stedet avgjør retten spørsmålet implisitt og de facto for eksempel i forbindelse med utlodningen. Et slikt standpunkt innebærer at avgjørelsen unndras begrunnelse og overprøving. Når tingretten har unnlatt å medta trustmidlene som en del av boets eiendeler i forbindelse med utlodningsavgjørelsen av 1.7.2010, innebærer dette i realiteten et standpunkt om at midlene ikke inngår i boet. Standpunktet ble inntatt før saksbehandlingen knyttet til trustavgjørelsen var avsluttet. Et slikt forhåndsstandpunkt innebærer at tingrettsdommer Vikse var inhabil på avgjørelsestidspunktet for trustspørsmålet.

Det er å snu tingene på hodet når tingretten viser til at ankende part har forsinket bobehandlingen, bl a gjennom krav til stansing. Det riktige er at ankende part gjennom 5 år har forsøkt å få tingretten til å ta stilling til om trustmidlene inngår i boet. Tingrettens avgjørelse innebærer et forsøk på å komme trustavgjørelsen i forkjøpet ved å foreta en utlodning. Tingretten viser her at den har et behov for å skjule egne sterkt klanderverdige forhold ved å skylde på partene. Dette er i seg selv inhabiliserende. Tingretten har gått over til å bli en aktør i saken i stedet for å være en nøytral og uavhengig observatør.

Når tingretten gjennom nesten 5 år har unnlatt å behandle ankende parts krav om avklaring i forhold til trustmidlene, har tingretten i realiteten inntatt et standpunkt, men uten å gi en begrunnelse. Tingrettens nåværende manglende behandling, representerer en fortsettelse av dette. Både tvisteloven, EMK og FN's konvensjoner tilsier at det skal gis en begrunnelse, og tingrettens manglende behandling er et brudd på prinsippet om "access to court".

Partene i saken er ikke forpliktet til å holde arkiv, en plikt tingretten derimot har. Dersom ankende part selv ikke hadde holdt seg med arkiv, ville manglende dokumentinnsyn ført til manglende anledning til imøtegåelse. Dokumentinnsyn er ikke bare et spørsmål om innsyn

i de andre parters og bobestyrerens dokumenter, men også et spørsmål om innsyn i egne dokumenter.

Det har i saken videre skjedd en systematisk usaklig forskjellsbehandling av partene bl a ved at ankende part ikke har vært i stand til å få sine krav behandlet. Dette er i seg selv en opphevelsesgrunn, jfr tvisteloven § 1-1 jfr Menneskerettighetsloven § 2. Det må sondres mellom manglende habilitet og partiskhet. Habilitetsbestemmelsene skal sikre at det ikke i ettertid kan reises tvil om avgjørelsens legitimitet. Saklighetskravet eller spørsmålet om partiskhet kan derimot kun avgjøres i etterkant. Dersom habilitetsgrunnen eksisterte også på avgjørelsestidspunktet, noe som er tilfelle i saken, vil en senere konstatering av inhabilitet også kunne lede til opphevelse av avgjørelsen.

Det konkluderes med at tingretten ikke har tatt stilling til et spørsmål som den var forpliktet til å behandle. Avgjørelsen lider også av graverende saksbehandlingsfeil som må lede til opphevelse av dommen. Tingretten har under hele sakskomplekset tilknyttet boet, opptrådt partisk og inhabiliserende. Bobehandlingen må derfor starte forfra i første instans. Både sorenskriver Odland og tingrettsdommer Skålnes, har begge også unnlatt å gi innsyn i sakens dokumenter. Det hefter stor usikkerhet rundt journalføringen ved tingretten, og forholdene tilsier at saken overføres til en annen domstol. Saksbehandlingsspørsmålene skal behandles først, og det kreves delt behandling. Saksbehandlingsspørsmålene krever ikke hovedforhandling og kan behandles skriftlig, subsidiært må saken realitetsbehandles for lagmannretten.

Det legges ned slik påstand:

1. *Haugaland tingretts dom oppheves.*
2. *Tingrettsdommer Vikse kjennes inhabil.*
3. *Sak nr 93-019233DBO-HAUG overføres til annen domstol.*
4. *John F Knutsen gis fullt og løpende innsyn i sakens og boets dokumenter.*
5. *Forkynning av prosessvarsel er rettens ansvar.*
6. *John F Knutsen tilkjennes omkostninger for tingrett og lagmannsrett.*
7. *Subsidiært: Saken fremmes for lagmannsretten.*

Det foreligger **anketilsvar** datert 5.1.2011 fra advokat Johan Nygård på vegne av Knut Knutsens dødsbo.

Det vises til at tingretten bør opplyse når dommen ble forkynt for den ankende part og når ankeerklæringen datert 11.11.2010 innkom. Det tas forbehold om å påstå saken avvist dersom dokumentasjonen tilsier at ankefristen ikke er overholdt.

Tvisteloven setter ellers flere formelle krav til anken. Flere av kravene er ikke oppfylt, bl a angivelse av påstand. Ankende part må derfor gis frist for å rette erklæringen.

Tingretten har ellers foretatt en korrekt bevisbedømmelse og rettsanvendelse når den konkluderer med at den ankende parts krav er foreldet. For øvrig opprettholdes de samme anførsler som for tingretten. Det legges ned slik påstand:

1. *Haugaland tingretts dom av 04 10 10 stadfestes.*
2. *John F Knutsen tilpliktes å betale Knut Knutsens dødsbo sine saksomkostninger.*

Det foreligger **anketilsvar** datert 18.1.2011 fra advokat Nicolai Klever på vegne av Gjertrud Pande, Arne Omdahl og Olav Omdahl.

Det anføres at tingrettens dom er korrekt og bør stadfestes. Anken inneholder flere forhold som er uvedkommende for disse ankemotparter. Ankende part har unnlatt å anføre hvilken avgjørelse som angripes, og anfører at det foreligger saksbehandlingsfeil i anledning "trustspørsmålet". Under enhver omstendighet foreligger det ingen feil som har hatt betydning for utfallet av saken. Dette omtaler ankende part ikke.

For øvrig må lagmannsretten ta stilling til om anken er rettidig.

Om sakens materielle side vises det til tingrettens vurdering av foreldesspørsmålet. Foreldelsesloven kommer til anvendelse på forholdet. Skiftelovens regler kommer ikke til anvendelse i saken. Fra det tidspunktet utbetalingene fra Ansbacher ble mottatt og frem til stevning ble tatt ut, har det gått mer enn 3 år, og forholdet er således foreldet. De øvrige innsigelser mot tingrettens dom, kan ikke føre fram. Utfallet i en eventuell realitetsbehandling av kravene fra ankende parts side, må bli det samme som i sak LB-2007-109907. Saksforholdet i den saken er i det alt vesentlige det samme som i foreliggende sak.

Det påpekes ellers at domstolene har et eget ansvar for å sørge for fremdrift i bobehandlingen. Boet har vært under offentlig skifte siden 1993. Selv om det til stadighet kommer delvis ubegrunnede og urettmessige innspill fra ankende part i form av søksmål og anker, oppfordres det til at retten behandler slike anker hurtig med henblikk på at boet snart skal kunne avsluttes.

Ankende part har i den senere tid kommet inn i et spor hvor det er vanskelig å forstå alle hans anførsler. Dette gjelder anken i den foreliggende sak og i alle andre søksmål, anker og tvister som pågår i boet. Retten bes vurdere hvorvidt det foreligger adgang til å pålegge den ankende part å la seg representere av en prosessfullmektig. Bakgrunnen er hensynet både til ankende part selv, til domstolene og til ankemotpartene. Søksmål og anker opptar store ressurser for domstolene og ankemotpartene. Det vises til NOU 2001:32, Rett på sak" punkt 3.3.1 om dette, og anføres at det også må være adgang til å gi slikt pålegg ut over de forhold som påpekes der.

Gjennom sin anke har ankende part vidløftiggjort saken unødig, og ankemotpartene pådras omkostninger til prosessfullmektig. Det har medgått tid til å lese anken i sin helhet og vurdere de ulike ankegrunnene. Det kreves betaling for 4,5 timer a kr 2100,- inkl mva, til sammen kr 11 812,50 inkl mva. Det legges ned slik påstand:

1. *Haugaland tingretts dom av den 4 oktober 2010 stadfestes.*
2. *Gjertrud Pande, Olav Omdahl og Arne Omdahl tilkjennes saksomkostninger ved behandling for lagmannsretten med tillegg av lovens forsinkelsesrente regnet fra 14 dager etter dommens forkynnelse til betaling skjer.*

Det foreliå opprinnelig ikke anketilsvar fra Tore Omdahl, men Omdahl har gitt merknader til anken ved senere prosesskriv av 29.9.2011, jf nedenfor.

Saksdokumentene med anke og anketilsvar, er mottatt hos lagmannsretten den 27.1.2011. Ved skriv datert 22.2.2011 til ankende part, varslet saksforberedende dommer om at det ville bli vurdert å nekte anken fremmet i medhold av tvisteloven § 29-13 andre ledd. Det ble satt frist for uttalelse.

Ankende part har uttalt seg til spørsmålet ved skriv datert 2.3.2011.

Det påpekes at lagmannsrettens brev av 22.2.2011 ikke inneholder angivelse av hvilke sider ved saken lagmannsretten evnetuelt finner å kunne basere en nektelse på. Det vises til at det ved nektelser etter § 29-13 første ledd skal være mulig å komme med innsigelser, alternative beregninger m.v., jfr også HR-2009-263 - Rt-2009-84. Dersom det ikke gis en slik mulighet, utgjør dette en saksbehandlingsfeil. Det samme må gjelde i forhold til nektelser etter § 29-13 andre ledd. Når lagmannsretten varsler om mulig nektelse uten ytterligere utdyping, så kan dette gjøre det umulig for partene å komme med noen adekvat imøtegåelse eller utdyping, fordi man ikke vet hvilke deler av ankegrunnlaget lagmannsretten har i tankene.

Det vises i denne forbindelse også til tvisteloven § 11-1 tredje ledd og § 11-5 om det faktiske grunnlaget for rettens avgjørelse samt rettens veiledningsplikt. Varslet om mulig nektelse, skal være mer konkret enn en ren henvisning til bestemmelsen i tvisteloven § 29-13 andre ledd.

Når det gjelder de forholdene det er anket over, vises det til de saksbehandlingsfeilene det er redegjort for i anken. Flere av feilene går inn under tvisteloven § 29-21 andre ledd, og det er bedt om at saksbehandlingsspørsmålene behandles først. Det kan i denne forbindelse stilles spørsmål ved om det overhode er grunnlag for nektelse, jfr HR-2009-978-U, Rt-2009-604. Det kreves således ikke samtykke etter § 29-13 første ledd for at lagmannsretten skal kunne ta stilling til et spørsmål om opphevelse. Tilsvarende må gjelde i forhold til

nektelser etter § 29-13 andre ledd, da begge bestemmelser har sin begrunnelse i lagmannsrettens ressursbruk, jfr for øvrig § 29-12 andre ledd. For øvrig må det antas at den type saksbehandlingsfeil det her gjelder, i normalttilfellet vil gjøre det umulig for lagmannsretten å oppnå den sikkerhet for resultatet som kreves ved en nektelse, jfr ordet ”klart”, som innebærer langt mer enn vanlig sannsynlighetsovervekt.

For så vidt gjelder tingrettens dokumenthåndtering, vises det særlig til avgjørelse i Rt-2009-604 jfr Rt-2009-1. Ankende part vet ikke hva dokumentmappene i tingrettens arkiver inneholder, men det er ved en rekke tidligere anledninger konstatert at relevante dokumenter er unndratt innsyn. Heller ikke lagmannsretten kan vite hva dokumentmappene i tingrettens arkiver inneholder. En nektelse vil derfor måtte bero på en gjetning vedrørende faktum, noe som ikke kan skje.

Når det gjelder spørsmålet om kravets foreldelse og skifterettens ansvar, vises det til skifteloven § 13 og avgjørelse i Rt-1997-1694. Tingretten er forpliktet til å la registrere også eiendeler som er omtvistet, eventuelt med anmerkning om tredjemanns påståtte eiendomsrett. Dersom den som mener å ha eiendomsretten til slike registrerte aktive ikke går til sak, må disse betraktes som boets eiendom og være gjenstand for utlodning på samme måte som boets øvrige eiendeler. Trustmidlene skulle således vært registreret som en del av dødsboet, og det ville i så fall vært opp til besitterne å reise søksmål dersom de ikke var enige i denne løsningen. Det er således disse som må bære følgene av en eventuell foreldelse.

Det vises også til flere avgjørelser vedrørende gjenåpning av skifte som følge av nye opplysninger knyttet til verdier i boet og som støtter samme konklusjon. Eiendomsrett og andre rettigheter knyttet til eiendeler som ikke er skiftet, preskriberes ikke, jfr Rt-1963-102.

Av ovennevnte fremgår at eiendeler i et dødsbo forblir i dødsboet inntil de er skiftet. Det skjer ingen foreldelse. Det vises også til arveloven § 75 om at krav på arv ikke foreldes så lenge boet står under offentlig skifte.

Ankende part har med dette bedt om veiledning mht hvilke elementer retten mener er så klare at anken ikke kan føre fram, om det er faktum eller loven som er tilstrekkelig klare og hvilke deler som i så fall hindrer at anken kan føre fram.

Lagmannsretten avsa den 5.4.2011 kjennelse med slik slutning:

1. *Anken nektes fremmet.*
2. *I sakskostnader for lagmannsretten betaler John F Knudsen til Gjertrud Pande, Arne Omdahl og Olav Omdahl ved advokat Nicolai Klever, kr 2 000,-*

*kronertotusen, og til Olav Andreas Knutsens dødsbo ved bostyreren kr 1 000,-
kronerettusen, i begge tilfeller innen 2 – to – uker fra forkynnelse av kjennelsen.*

John F Knutsen anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett som den 27.6.2011 avsa kjennelse med slik slutning:

1. *Lagmannsrettens beslutning oppheves.*
2. *Sakskostnader tilkjennes ikke.*

Lagmannsretten behandler etter dette spørsmålet om å nekte anken fremmet, pånytt.

Saksforberedende dommer har ved skriv av 25.8.2011 gitt ankende part anledning til å uttale seg til spørsmålet om fremme av anken. Det ble i skrivet særlig vist til Høyesteretts ankeutvalgs begrunnelse for å oppheve lagmannsrettens kjennelse. Ankemotpartene ble varslet ved kopi av skrivet.

Ved skriv av 22.9.2011 har advokat Morten Steenstrup meldt seg som prosessfullmektig for **ankende part** og gitt uttalelse til spørsmålet om fremme av anken.

Det vises til at Haugaland tingretts dom i den aktuelle saken, var basert på at kravet ble funnet å være foreldet. Det var imidlertid ikke nedlagt påstand om fullbyrdelsesdom, og tingrettens slutning basert på frifinnelse gir derfor liten mening. Tingretten har misforstått hva den var anmodet om å ta stilling til, og dette har fått avgjørende betydning.

Tingrettens feilslutning har ført til at også lagmannsretten har kommet på feil spor. Lagmannsretten tok ikke stilling til om det var grunnlag for å anse kravet foreldet, men nektet anken fremmet etter tvisteloven § 29-13 andre ledd. Lagmannsretten bygget da på et annet frifinnelsesgrunnlag enn foreldelse.

Lagmannsrettens frifinnelsesgrunnlag var Borgarting lagmannsretts dom av 21.4.2008. Dette var en sak mellom ankende part og hans bror på den ene side men hvor ankemotpartene var helt andre personer enn de som er saksøkt i nærværende sak. Videre gjaldt den saken krav om fullbyrdelsesdom for at de saksøkte hadde tilbakebetalingsplikt overfor boet for det de hadde mottatt av midler fra trusten. Lagmannsretten synes nå å ha basert sin avgjørelse på en forutsetning om at nærværende sak, på tilsvarende måte som saken for Borgarting lagmannsrett, gjelder et krav om tilbakebetaling. Dette har oppstått som en følge av feilslutningen i tingrettens dom.

Det vises ellers til at lagmannsretten i den opphevede kjennelse i realiteten har gitt Borgarting lagmannsretts dom mellom andre parter, rettskraftvirkninger i nærværende sak, en sak hvor det er krevd fastsettelsesdom som ledd i skiftebehandlingen. Borgarting lagmannsretts dom har ikke rettskraftvirkninger i nærværende sak, jf tvisteloven § 19-15.

Dessuten gjelder saken en fastsettelsesdom av et krav som er reist under skiftebehandlingen, dette i motsetning til saken for Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett. Haugaland tingrett har dertil eksklusiv kompetanse når det gjelder å opptre som skifterett i forhold til nærværende dødsbo, jf skifteloven § 8 sjette ledd.

Det gjøres videre gjeldende at lagmannsretten ikke har tatt stilling til frifinnelsesgrunnlaget da anken ble nektet fremmet, på selvstendig grunnlag, men derimot kun ”sluttet seg til” Borgarting lagmannsretts begrunnelse. Lagmannsretten er i denne sak ikke ankeinstans for det spørsmål Borgarting lagmannsrett har tatt stilling til, og Haugaland tingrett hadde en annen begrunnelse for frifinnelsen av ankemotpartene. Den begrunnelse lagmannsretten ga i sin kjennelse av 5.4.2011, er derfor under enhver omstendighet utilstrekkelig i forhold til å nekte anken fremmet.

Det er for øvrig flere forskjeller mellom den sak som Borgarting lagmannsrett hadde til behandling og nærværende sak. Nærværende sak gjelder krav om fastsettelsesdom mens den andre saken gjaldt krav om dom for betaling av penger. Anken gjelder en avgjørelse over Haugaland tingretts avgjørelse i egenskap av skifterett. Det kan også vises til ankende parts ankeerklæring til Høyesterett av 9.5.2011 punkt 3 og 4.

I kjennelsen av 5.4.2011 tok lagmannsretten ikke stilling til de rettslige og faktiske forskjellene. Det forutsettes at lagmannsretten foretar en prøving av sakens rettslige og faktiske sider basert på sakens dokumenter, dersom lagmannsretten ved den nye prøvingen fortsatt vurderer å ta stilling til om saken skal fremmes eller ikke, jf tvisteloven § 11-2 andre ledd. Det er utilstrekkelig utelukkende å ”slutte seg til” begrunnelsen fra en dom i en annen sak mellom andre parter og som gjaldt et annet krav. Det vises til at forarbeidene understreker at det kreves en høy grad av sikkerhet for at resultatet ville blitt stående etter en eventuell full ankeprøving, for at tvisteloven § 29-13 skal komme til anvendelse.

Det er vesentlige betenkeligheter ved å bruke begrunnelsen i en annen sak mellom andre parter som grunnlag for å nekte å ta en sak til behandling i ankeinstansen. Kriteriene i tvisteloven § 29-13, fordrer en vurdering av påstandsgrunnlag og bevis i den sak som er gjenstand for anke, noe som ikke tilfredsstillende kan skje ved henvisning til en annen sak.

Det vises videre til at saken gjelder store verdier og at den er viktig for ankende part som livsarving. Det må tas hensyn til arvelateren og de prioriteringer han har gitt uttrykk for, herunder klare likebehandlingssynspunkter. Ankende parts gren har fått utbetalt vesentlig mindre enn for eksempel ankemotpart nr 1 Gjertrud Pandes gren, en forskjell på ca 17 millioner kroner. Det er derfor ikke grunnlag for å nekte anken fremmet fordi den er uproporsjonal eller fordi retten og partene blir påført en arbeidsbelastning som står i misforhold til avgjørelsens betydning.

Anken må etter dette fremmes og avgjøres av lagmannsretten etter ordinær ankeforhandling.

Når det gjelder spørsmålet om foreldelse, påpekes det pånytt at saken gjelder krav om fastsettelsesdom for at trustens midler skal inngå i boet. Tingretten uttaler at saken gjelder krav om tilbakebetaling til oppretteren av trustens dødsbo, noe som ikke er i samsvar med den påstand ankende part har nedlagt i saken. Tingretten har derfor feilaktig kommet til at kravet er foreldet og har avsagt frifinnelsesdom.

Det presiseres også at ankende parts påstand innebærer at de midler som er utdelt til personer utenfor kretsen av livsarvingene, dvs de parter som ble saksøkt for Oslo tingrett, også utgjør en del av dødsboet. Skifteretten må derfor foreta utlodning overfor loddeierne basert på det samlede beløp. Grunnlaget for utdelingen vil være arvelaterens testamentariske bestemmelser i testamente fra 1980 samt arvelovens regler. Ved avslutningen av boet vil det således skje et oppgjør mellom de involverte arvinger hvis lodd viser seg å være for liten, jf skifteloven § 42.

Skifteretten kan således ikke unnlate å registrere en eiendel selv om det for eksempel finnes en testamentarisk bestemmelse som utdeler en eiendel til en person som ikke er livsarving. Skifteretten har aldri registrert trustens midler som en eiendel i boet, jf skifteloven § 13, noe ankende part gjentatte ganger har påtalt overfor tingretten. Det vises bl a til Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse av 22.12.2009, hvor tingretten ble pålagt aktiv saksstyring hva gjelder spørsmålet om trustens midler skal inngå i boets midler.

Heller ikke kravet om fastsettelsesdom for at dokumentene Trust Deed av 1965 og tilhørende endring av 1976 samt Letter of Wishes, ikke utgjør testamenter i Ole Andreas Knutsens dødsbo, er foreldet. Tingretten synes å ha oversett anførselene om dette. Dokumentene er ikke i samsvar med formkravene til testamenter verken etter norsk eller bahamansk, eventuelt engelsk rett, jf arveloven § 54. Det er arvelaterens testamente av 1980 som skal legges til grunn ved fordelingen etter arvelateren. I dette testamentet er det tilkjennegitt at arven skal deles likt mellom barna.

Det presiseres ellers at det nå kun gjøres gjeldende at OA Knutsen Settlement inngår i dødsboet, samt at flere nærmere angitte dokumenter ikke utgjør testamenter som skal hensyntas under bobehandlingen. Påstanden er justert i samsvar med dette.

Det legges ellers til grunn at prosessvarselet etter tvisteloven § 15-19 overfor Staten ved Finansdepartementet forestås av tingretten på vanlig måte.

Det legges ned slik påstand:

Avvisningsspørsmålet:

1. Anken fremmes til behandling i Gulating lagmannsrett.
2. Gjertrud Pande, Arne Omdahl, Olav Omdahl, Knut Knutsens dødsbo og Tore Omdahl dømmes en for alle, alle for en, til å erstatte John Fostenes Knutsens sakskostnader.

Anken over Haugaland tingretts dom av 4 oktober 2010:

1. OA Knutsen Settlement inngår som del av Ole Andreas Knutsens dødsbo.
2. Dokumentet benevnt Trust Deed 1965 og tilhørende endring av 1976 utgjør ikke et testament i Ole Andreas Knutsens dødsbo.
3. Dokumentet Letter of Wishes av 1983 utgjør ikke et testament i Ole Andreas Knutsens dødsbo.
4. Gjertrud Pande, Arne Omdahl, Olav Omdahl, Knut Knutsens dødsbo og Tore Omdahl dømmes en for alle, alle for en, til å erstatte John Fostenes Knutsens sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.

Ved skriv av 29.9.2011 har **ankemotparten Tore Omdahl** gitt merknader.

Det anføres at tingrettens dom er korrekt og at de fremsatte krav er foreldet.

Til ankende parts prosesskriv av 22.9.2011 bemerkes:

Sondringen mellom fastsettelsessøksmål og fullbyrdelsessøksmål har ingen praktisk betydning. Dette fordi en dom i favør av ankende part, vil føre til at foreldrene til de saksøkte parter i saken for Borgarting lagmannsrett da vil bli krevd å måtte motregne trustutbetalingene til sine barn i arvelodden etter O A Knutsen, og da er man egentlig like langt.

Det uttales i dommen fra Borgarting lagmannsrett at trusten ikke er en del av dødsboet. Av den grunn slapp ankende parts fettere og kusiner å tilbakebetale til dødsboet det de hadde fått tildelt fra trusten. Det å ta opp igjen saken, er et forsøk på å omgå den rettskraftige dommen.

Ut fra lagmannsrettens dom, er det ikke muligheter for at ankende part kan få sine søskenbarn til å tilbakebetale midlene fra trusten, verken direkte eller indirekte ved at deres foreldre, som er arvinger i boet, skal motregne i sin arvelodd det som deres barn har mottatt fra trusten. Søskenbarna og foreldrene er forskjellige juridiske subjekter, og foreldrene kan ikke gjøres ansvarlig for det barna har mottatt.

For øvrig vises det til at dersom ankende parts krav om utjevning/motregning skulle vinne fram, vil resultatet bli at ankende part og hans bror vil tape kr 668 750 hver. Anna Omdahls tre arvinger vil tape mer enn kr 2,2 millioner hver. Gjertrud Pande og avdøde Knut Knutsens dødsbo blir vinnerne, idet disse vil få mer enn fire millioner mer tilbake enn de betalte inn til boet. Knut Knutsens arvinger vil motta dette som arv etter sin far når hans dødsbo gjøres opp.

Dersom ankende part skulle få medhold i saken, vil nettopp de familiegrenene som var berørt av det forrige søksmålet, få mye mer, mens ankende part selv vil få nærmere $\frac{3}{4}$ million kroner mindre. Ankende part synes ikke å ha tenkt gjennom de beløpsmessige konsekvensene av sin påstand. Saken synes på denne bakgrunn uforståelig.

Avslutningsvis påpekes det at søksmålet har karakter av kverulanteri og at tvisteloven § 2-2 femte ledd bør anvendes for å stanse søksmålet.

Det legges ned slik påstand:

Prinsipalt: Haugaland tingretts domslutning av 4.10.2010 stadfestes.

Subsidiært: Saken avvises.

Skrivet er av lagmannsretten sendt i kopi til de øvrige parter.

Ved prosesskriv av 14.10.2011 har **ankende part** ved advokat Morten Steenstrup gitt merknader til ovenstående skriv fra Tore Omdahl.

Det presiseres at ankende part anfører at hele OA Knutsen Settlement inngår i boet. Det vil si både utbetalinger til arvinger i boet samt utbetalinger til øvrige personer. At ankende part skulle "tape" på å vinne frem med kravet i saken, er derfor en misforståelse og kan sees bort fra.

Hvordan et eventuelt oppgjør mellom de personer som har fått utbetalt penger fra trusten og loddeierne som eventuelt får for liten lodd i forhold til det de har krav på, skal gjennomføres, må avgjøres ved avslutningen av boet og er ikke tema i saken.

Det fastholdes ellers at Borgarting lagmannsretts dom ikke har rettskraftvirkninger i nærværende sak.

Saklighetsnivået i ankemotpart nr 5 sitt skriv er ikke særlig høyt, og kommenteres ikke videre.

Det kreves sakskostnader med kr 30 000 inkl mva for 10 timers arbeide i anledning avvisningsspørsmålet.

Skrivet er sendt i kopi til ankemotpartene.

Lagmannsrettens syn på saken:

Det følger av tvisteloven § 29-13 andre ledd sammenholdt med femte ledd at en anke over dom kan nektes fremmet når lagmannsretten enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre fram. Lagmannsretten skal foreta en summarisk realitetsprøving av anken. Det kreves ikke at lagmannsretten er enig i tingrettens begrunnelse eller finner det klart at denne vil stå seg for lagmannsretten. Det er nok at lagmannsretten finner det klart at resultatet vil bli opprettholdt. Avgjørelsen må treffes ut fra det materialet lagmannsretten får seg forelagt i forbindelse med ankesaken, med hovedvekt på tingrettens dom og det som gjøres gjeldende i anke og tilsvarende. Det følger av rettspraksis at en nektingsbeslutning skal begrunnes på en måte som gjør det mulig å etterprøve at det som påberopes i forbindelse med anken, har vært undergitt en reell prøving.

Ved den nye vurderingen av saken har lagmannsretten videre lagt til grunn den rettsanvendelse som fremgår av ankeutvalgets avgjørelse av 27.6.2011 i saken. Det uttales i punkt 13:

Lagmannsretten bygde sin ankenektelse på et annet grunnlag enn det tingrettens avgjørelse var basert på. Det har lagmannsretten anledning til, men det kreves da normalt for at behandlingen skal være forsvarlig, at den ankende part var varslet om at lagmannsretten overveide å bygge på et annet grunnlag enn tingretten, se Rt 2011 side 330. Noe varsel om dette var i nærværende sak ikke gitt, selv om lagmannsrettens standpunkt var begrunnet helt annerledes enn tingrettens, som forankret sitt resultat i reglene om foreldelse.

Ankende part er gjennom den etterfølgende saksforberedelsen gitt anledning til å uttale seg om det avgjørelsesgrunnlag lagmannsretten anvendte ved forrige gangs behandling og ved den nye behandlingen, jf foran.

Det er i forbindelse med anken gjort gjeldende at tingretten har begått flere saksbehandlingsfeil. Lagmannsretten er av samme oppfatning som ved forrige gangs behandling av saken, for så vidt gjelder disse anførsler. For ordens skyld gjengis lagmannsrettens vurdering av disse spørsmål fra den opphevede kjennelse.

Det er anført at saksbehandlingsanken med påstand om opphevelse, ikke krever samtykke for å kunne fremmes og at nektelse av å fremme anken ikke kan skje i slike tilfeller. Lagmannsretten er ikke enig i dette. Den avgjørelse i Rt-2009-604 som det er vist til i

anken, gjaldt opphevelse av tingrettens dom i medhold av tvisteloven § 29-12 andre ledd og spørsmålet om dette forutsatte at kravet til ankesum var oppfylt jfr § 29-13 første ledd. Saken kan ikke sammenlignes med spørsmålet om å nekte en anke fremmet i medhold av § 29-13 andre ledd.

Det er gjort gjeldende som saksbehandlingsfeil at tingretten ikke forventet ankende parts oppfølging av pålegg om selv å forkynne prosesskriv for Staten/Finansdepartementet for å trekke disse inn som part i saken. Det er også gjort gjeldende at tingretten selv skulle besørget slik forkynning og at pålegget skulle vært begrunnet. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å ta stilling til hvorvidt tingretten begikk saksbehandlingsfeil i denne forbindelse. Lagmannsretten anser det klart at feilen under ingen omstendigheter har hatt betydning for tingrettens avgjørelse i forhold til de øvrige parter. Anken kan på dette punkt klart ikke føre fram.

Det er gjort gjeldende at prosesskrivet av 13.9.2009 også skulle vært behandlet som en klage og oversendt til Staten/Finansdepartementet som klageinstans i medhold av arveavgiftsloven/forvaltningsloven. Det er videre anført at Staten/Finansdepartementet ville hatt interesser i saken på flere plan. Lagmannsretten finner det klart at spørsmålet om prosesskrivet også skulle vært behandlet som en forvaltningsmessig klage, ikke har noen betydning for den avgjørelse tingretten har tatt vedrørende det aktuelle tvistetema. Heller ikke anser lagmannsretten det relevant hvordan Staten/Finansdepartementet ville ha stilt seg til prosesskrivet. Anken kan på dette punkt klart ikke føre fram.

Det er gjort gjeldende at ankende part ikke har fått innsyn i boets dokumenter og at journalføringen av dokumenter i boet er utilfredsstillende. Lagmannsretten bemerker at det er uklart i hvilke sammenhenger ankende part mener at det er gitt utilstrekkelig dokumentinnsyn. Lagmannsretten er i nærværende sammenheng henvist til å forholde seg til den aktuelle sak, og spørsmålet om ankende part ved behandlingen av denne i tingretten ble nektet relevant dokumentinnsyn. Det er vanskelig for lagmannsretten å se at det foreligger noen feil fra tingrettens side på dette punkt. Ankende part har selv fremlagt en rekke dokumenter i saken som anføres å være av betydning, og det er ikke påpekt hvilke konkrete dokumenter det i tilfellet er nektet innsyn i av boet og som har relevans for saken. Tvisten gjelder et avgrenset tema. Ankende part var selv part i saken som ble avgjort i 2008 mot de øvrige mottakere av midler fra trusten og må i forbindelse med denne ha hatt tilgang til all relevant informasjon i den saken. Saken nå gjelder de samme spørsmål, men mot andre parter.

Ankende part har vist til at domstolene tidligere har behandlet krav om dokumentinnsyn i flere konkrete saker vedrørende bobehandlingen. Lagmannsretten kan ikke se at det er vist til konkrete forhold i den forbindelse som tilsier at nærværende sak ikke har vært undergitt kontradiksjon.

Det er videre påberopt at tingrettsdommer Vikse var inhabil i saken. Det er vist til at han har inhabilisert seg i saken ved å beslutte forhåndsutlodning i saken uten å medta trusten som en del av dødsboet, og ellers ved ikke å engasjere seg tilstrekkelig som ansvarlig for bobehandlingen i å tilføre boet trustmidlene. Lagmannsretten finner det klart at de nevnte forhold ikke svekker tilliten til tingrettsdommer Vikses habilitet. Noen grunn for tingretten til å ta initiativ til å få saken overført til en annen tingrett, var det heller ikke.

Heller ikke anførselene knyttet til EMK' bestemmelser om access to court eller om usaklig forskjellsbehandling vil føre fram.

Lagmannsretten finner det etter dette klart at anken for så vidt gjelder de påberopte saksbehandlingsfeil, ikke vil føre fram. Anken nektes fremmet i medhold av tvisteloven § 29-13 andre ledd.

Opphevelsesgrunnlaget berører ikke disse vurderinger, og det er ikke anført noe ved den nye behandlingen som gir grunnlag for en annen vurdering.

Anken over tingrettens realitetsavgjørelse vurderer lagmannsretten slik:

Lagmannsretten uttalte i den opphevede kjennelsen at den tolket ankende parts påstand for tingretten som et krav om stadfestelsesdom for at trustmidlene i sin helhet skal inngå i dødsboet, og i tillegg at trustdokumentene ikke skal godtas som testamentariske bestemmelser ved behandlingen av boet. Påstanden i anken er noe endret, men realiteten er den samme, se foran. Ankende part uttaler at pretensjonen er at hele OA Knutsen Settlement inngår i boet, både utbetalinger til arvinger i boet og til øvrige personer. Dette endrer ikke lagmannsrettens vurdering.

Det er nå fra ankende parts side anført at lagmannsretten, i likhet med tingretten, har misforstått hva saken dreier seg om når det er vist til Borgarting lagmannsretts dom som gjaldt et fullbyrdelsessøksmål, ikke et fastsettelsessøksmål som i foreliggende sak. Det er videre vist til at sakens parter dels var andre enn i nærværende, at saken ikke har rettskraftvirkninger i nærværende sak, og at Haugaland tingrett har eksklusiv kompetanse som skifterett i nærværende sak.

Det er riktig som anført fra ankende parts side at det både formelt og reelt er forskjell mellom det søksmål ankende part har anlagt og søksmålet som ble avgjort ved Borgarting lagmannsretts dom. Dette var lagmannsretten oppmerksom på ved forrige gangs behandling av anken, og det samme gjelder nå. Lagmannsretten er likevel av den oppfatning at forskjellene ikke har avgjørende betydning for vurderingen av om anken bør fremmes eller ikke.

Realiteten i saken er i det alt vesentlige den samme som i den sak som ble avsluttet ved at Høyesterett nektet å fremme anken over Borgarting lagmannsretts dom av 21.4.2008. Det faktum som anføres til støtte for ankende parts krav nå, er hovedsakelig det samme som ble anført i den saken. Saken gjaldt riktignok et fullbyrdelsessøksmål mot personer som hadde fått utdelt midler fra trusten og som ikke var arvinger i dødsboet, men grunnlaget for kravet var også der at trusten ble anført å inngå i dødsboet og at trustdokumentene ikke skulle anses som testamentariske bestemmelser.

Lagmannsretten ga i sin avgjørelse slik begrunnelse for frifinnelse av de saksøkte:

"Lagmannsretten behandler først anken over saksbehandlingen. Det er her anført at Oslo tingrett tok stilling til fordelingen av arven ved å tolke O. A. Knutsens testamenter og vurdere utdelingene fra trusten i forhold til dette. Det er videre anført at bare Haugesund tingrett hadde kompetanse til å behandle disse spørsmålene. På denne bakgrunn er det anført at Oslo tingrett her har opptrådt uten domsmyndighet, og at dommen må oppheves, jf. tvistemålsloven § 384 annet ledd nr. 2.

De ankende parter har her vist til skifteloven § 8 annet ledd første punktum, § 35 og § 97.

Disse lyder:

Skiftebehandling efter en avdød foretas av tingretten i den rettskrets, hvor avdøde sist hadde bopel,

...

Boets deling foretas ved utlodning, som fastsettes ved kjennelse.

Retten drar omsorg for at legater efter avdøde blir fyldestgjort i boet.

Etter lagmannsrettens syn er skifteloven § 8 annet ledd den sentrale. Det er en vernetingsregel. Spørsmålet for lagmannsretten er den nærmere forståelsen av den. Lagmannsretten kan ikke se at bestemmelsen går så langt at testamenter etter en avdød kun kan behandles ved den tingrett vedkommende sist var bosatt. Lagmannsretten finner det klart at krav om at midler skal betales til et dødsbo kan fremmes for andre domstoler enn den der dødsboet behandles. Når kravet først kan reises, må domstolen også prejudisielt kunne ta stilling til hvordan kravet står seg i forhold til avdødes testamenter. Man vil lett ellers kunne få en situasjon der midler først betales til dødsboet for deretter å returneres vedkommende. Det anføres videre at dersom Oslo tingrett kan behandle testamentet, vil man kunne få to forskjellige avgjørelser om testamentets innhold - en fra Haugesund og en fra Oslo. Til dette bemerker lagmannsretten for det første at tilsvarende problemer kan oppstå i andre sammenhenger, f.eks. ved kontrakter. For det annet er det reist en fullbyrdelsessak. Det eneste som blir rettskraftig avgjort er om det foreligger en forpliktelse til å betale eller ikke.

Lagmannsretten ser det slik at en avgjørelse av om det foreligger en plikt til å betale midlene fra trusten til dødsboet ikke innebærer skiftebehandling, forvaltning av boet eller utlodning av dette. Lagmannsretten finner på denne bakgrunn at tingretten var kompetent og at det ikke foreligger en saksbehandlingsfeil.

Lagmannsretten behandler deretter de materielle spørsmål. Saken gjelder et norsk dødsbo hvor det pretenderes at midler fra utlandet skal betales videre til boet. På arverettens område bygger norsk internasjonal privatrett på domisilprinsippet, det innebærer at det er rettsreglene der avdøde sist var bosatt som kommer til anvendelse. I dette tilfelle er det norsk rett. Norsk rett bygger videre på universalitetsprinsippet og prinsippet om skiftes enhet. Alle avdødes eiendeler i alle land omfattes av skiftet i Norge, se bl.a. Rt-1999-1333 . Dette er uttrykt slik av Gjeldsvik: « Einn arvelatar, eitt bu, eitt uppgjer. », Lærebok i millomfolkeleg privatrett, andre utgave, 1936, side 31, se også Hans Petter Lundgaard, Gaarders innføring i internasjonal privatrett, 1999, side 222.

Lagmannsretten bemerker at midlene i boet og fra trusten er betydelige, slik at de norske reglene om plikt del ikke blir krenket hva enten man velger den ene eller andre løsning.

Partene er enige om at trusten er gyldig opprettet etter de reglene som gjelder på Bahamas. Lagmannsretten legger også dette til grunn.

Ankemothpartene er av den oppfatning at trustforvalteren har foretatt en rettmessig fordeling av midlene etter de reglene som gjelder på Bahamas. De ankende parter har ikke direkte bestridt utbetalingene. Lagmannsretten viser til brevet av 21. desember 2005. Selv om det der er tatt forbehold, legger lagmannsretten til grunn at de ankende parter til en viss grad har medvirket til utbetalingene. De ankende parter har på den annen side ikke positivt anført at utbetalingene er rettmessige etter lovgivningen på Bahamas. De har i denne sammenheng vist til at det ikke er fremlagt dokumentasjon om lovgivningen på Bahamas. De ankende parters hovedsyn er at norsk arverett og testamentene uansett må gis forrang foran trustens bestemmelser.

Lagmannsretten peker på at det ikke er fremkommet noe som indikerer at trustforvalteren har opptrådt urettmessig etter lovgivningen på Bahamas. Lagmannsretten peker også på brevet av 23. desember 2005 fra trustforvalteren, Ansbacher, der det fremgår at et testament ikke ville ha noen innvirkning på trustforvalterens plikt til å utøve sin skjønnsmessige myndighet etter trustens bestemmelser. Lagmannsretten legger etter dette til grunn at trustforvalteren har foretatt en rettmessig fordeling etter lovgivningen på Bahamas.

Lagmannsretten påpeker at det er gitt få opplysninger om det nærmere innhold i trusten og om lovgivningen på Bahamas om truste og arverett. Det er derfor vanskelig å ta stilling til om trusten representerer en livs- eller dødsdisposisjon og om formkravene kan være oppfylt etter arveloven § 54 bokstav a.

Lagmannsretten finner at så lenge trusten er gyldig opprettet etter lovgivningen på Bahamas og trustforvalteren har opptrådt rettmessig etter trustens regler og regelverket på Bahamas, må trusten og disposisjonene fra trustforvalteren legges til grunn i Norge. Et minstevilkår for en forpliktelse til å betale midlene til boet må være at det er foretatt en feil ved utbetalingene, og det kan ikke lagmannsretten se at foreligger. Lagmannsretten bemerker at en motsatt avgjørelse ville innebære at man satt norsk lovgivning over lovgivningen på Bahamas i større grad enn universalitetsprinsippet i norsk internasjonal privatrett på arverettens område tilsier.

Lagmannsretten bemerker også at truste i sin alminnelighet ikke er av en slik karakter at man må se bort fra dem etter reglene om « ordre public ».

En motsatt avgjørelse kunne medføre forskjellsbehandling der det var mottakere av midler fra trusten bosatt i land som hadde tilsvarende regler om truste og arverett som Bahamas. Lagmannsretten peker på at en motsatt avgjørelse ville kunne innebære at det ble vanskeligere for nordmenn å gjøre ellers helt legale transaksjoner i utlandet.

Lagmannsretten bemerker videre at trustforvalteren har domisil på Bahamas. Hvis det kom opp andre spørsmål om trustforvalterens handlinger for en norsk domstol, måtte man ta stilling til lovvalget. Truste har sammenheng med selskapsrett og kontraktsrett. Mye taler da for at slike spørsmål måtte avgjøres etter lovgivningen på Bahamas. Dette taler etter lagmannsrettens syn også for at man må legge trustforvalterens disposisjoner til grunn i nærværende sak.

Lagmannsretten finner etter dette at det ikke foreligger noen plikt til å betale midlene som er mottatt fra trusten videre til dødsboet.

Lagmannsretten bemerker at rettsinstituttet truste er ukjent i Norge. Ved lovvalgsspørsmålene gir derfor norsk internasjonal privatrett beskjeden veiledning. Om disse spørsmål se nærmere Thue, Internasjonal privatrett, side 172 følgende. Han argumenterer for at man da må legge til grunn retten i det land instituttet finnes. Lagmannsretten bemerker at avgjørelsen i Rt-1995-1415 dreier seg om « joint account », også det et rettsinstitutt som er ukjent i Norge. Høyesterett fant at norsk rett kom til anvendelse. Det kan hevdes at tilknytningen til Norge er mindre i vår sak enn i den saken.

Anken har ikke ført frem. Tingrettens dom post 1 til 7 stadfestes”

Lagmannsretten uttalte deretter i kjennelsen av 5.4.2011:

Lagmannsretten anser det klart at de anførsler som nå gjøres gjeldende som grunnlag for et krav om at de midler som er utdelt fra trusten til arvingene i dødsboet ikke vil føre fram, og finner at den begrunnelse Borgarting lagmannsretten ga i ovennevnte sak også har gyldighet i den foreliggende sak. Lagmannsretten slutter seg til denne begrunnelse.

Tingretten avgjorde nærværende sak på grunnlag av foreldelse. Tingretten fant således at de krav ankende part har fremsatt, var foreldet i medhold av foreldelsesloven. I anken er det dels gjort gjeldende at tingrettens rettsanvendelse er feil, dels at tingretten har lagt til grunn feil faktum. Når det gjelder rettsanvendelsen er det gjort gjeldende at ankende parts krav ikke har karakter av fordringer i foreldelseslovens forstand, men dreier seg om eiendomsrett og skifterett. Når det gjelder faktum, er det påpekt at tingretten har vist til et brev som ankende part ikke kjenner til, og for øvrig til det som har vært påberopt overfor tingretten i forbindelse med forfølging av verdier fra trusten.

Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å ta stilling til spørsmålet om foreldelsesreglene kommer til anvendelse på de fremsatte krav eller ikke. Det som er påberopt vedrørende faktum, anses klart ikke å ha betydning for vurderingen av saken. Som nevnt foran, er vilkåret etter tvisteloven § 29-13 andre ledd at lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre frem. Det avgjørende er således om det finnes klart at tingrettens resultat ville blitt stående etter en eventuell fullstendig ankeforhandling, ikke om tingrettens begrunnelse finnes å være riktig. Lagmannsretten anser det således klart at det som er påberopt i forbindelse med anken ikke er egnet til å rokke ved de vurderinger som ble gjort ved dommen fra 2008, uavhengig av foreldesspørsmålet.

Lagmannsretten kan ikke se at det som anføres nå er egnet til å endre lagmannsrettens vurdering.

Avgjørende for lagmannsretten er at en sammenstilling av ovenstående vurdering fra Borgarting lagmannsretts dom, sammenholdt med det som er anført fra ankende parts side i nærværende sak, gjør det klart at en fullstendig behandling av realiteten i saken, ikke vil føre til at ankende part gis medhold.

Lagmannsrettens uttalelse om at den "slutter seg til" Borgarting lagmannsretts vurdering, må sees på denne bakgrunn. På samme måte som Borgarting lagmannsrett den gang fant at tilbakesøkningskravet fra mottakere av trustmidler som ikke er arvinger, ikke førte fram, finner lagmannsretten det klart at søksmålet nå mot arvinger i boet med siktemål at tingretten ved slutningen av boet skal legge til grunn at trustmidlene inngår i boet, ikke vil føre fram. Borgarting lagmannsrett dom fra den gang, sammenholdt med det som er påstand, påstandsgrunnlag og påberopte bevis i nærværende sak, viser dette klart.

Etter dette er det ikke nødvendig for lagmannsretten å gå inn på spørsmålet om foreldelse eller hvordan booppgjøret skal gjennomføres.

Ankende part skal etter dette erstatte ankemotpartene deres sakskostnader for lagmannsretten, jf tvisteloven § 20-2 første jf andre ledd. Det er ikke grunn til å anvende noen av unntaksbestemmelsene.

Så vidt lagmannsretten kan se er det ikke endringer i ankemotpartenes sakskostnadskrav siden forrige gangs behandling av saken.

Dødsboet ved advokat Nygård tilkjennes etter dette kr 1000 inkl mva i sakskostnader mens advokat Klevers parter tilkjennes kr 2 000 inkl mva.

Beslutningen er enstemmig.

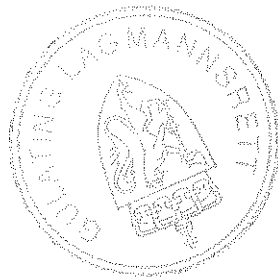
SLUTNING

1. Anken nektes fremmet.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler John F Knutsen til Gjertrud Pande, Arne Omdahl og Olav Omdahl ved advokat Nicolai Klever, kr 2 000,- kronertotusen, og til Olav Andreas Knutsens dødsbo ved bobestyreren kr 1 000,- -- kronerettusen, i begge tilfeller innen 2 – to – uker fra forkynnelse av kjennelsen.

Jan Erik Erstad

Ole-Arne Linga

Nina Cath Noss

Rett utskrift:

Linda M. Moen
Linda M. Moen

